СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 257. Джерзи Сити, Н. Дж., середа, 4. падолиста, 1925. VOL. XXXIII. No. 257. Jersey City, N. J., Wednesday, November 4. 1925. THREE CENTS

Італія просить о полекшу в сплаті довгів.

ВАШИНГТОН, 2. падолиста. — Італійсько-американські переговори за сплату італійських военних довгів почалися нині сполудня.

Секретар Мелон привитав уперед комісію короткою промовою, на котру відповів провідник італійської комісії Вольпі. У сій відповіди італійський представник указав на тяжке фінансове положенне Італії та просив, щоби Америка облекшила Італії її военні довги. Він признав, що Італія винна Америці 2 міліярди 138 міліонів долярів.

У відповідь на сю заяву Мелон попросив предложити собі письменну заяву комісії. Мелон не дав до зрозуміння, що Америка не може зробити, чого Італія домагається, так що деякі газети вже вважають його слова за обіцянку полекш для Італії.

МИЧЕЛ ДОМАГАЄТЬСЯ ПОКЛИКАННЯ НА СУД МІНІСТРІВ.

ВАШИНГТОН, 2. падолиста. — Полковник Мичел, поставлений на суд за критику военного уряду, домагався на нинішній росправі, щоби суд покликав на свідоцтво 72 свідків, межи котрими є міністри Вилбер і Дейвис, якими обжалований хоче доказати, що його критика уряду була слушна. У сей спосіб обжалований хоче звернути процес від справи зломання дисципліни на саму суть закидів Мичела.

СЛІДСТВО УРЯДУ ПРОТИ ВЕЛИКОЇ СПІЛКИ РУХОМИХ ОБРАЗКІВ.

ВАШИНГТОН, 2. падолиста. — Федеральна Торговельна Комісія закинула підприемству рухомих образків Таймес Плейерс-Лесскі Корпорейшен, що вона захопила в сьому промислі таку силу, що другі підприемства не мають свободи вести торговлю. Обжаловане підприемство предложило нині урядови довжезну оборону, в якій старается доказати, що воно не обмежує свобідної торговлі.

ВЕЛИКИЙ ЗАПИС НА ПУБЛИЧНІ ЦІЛИ.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА., 2. падолиста. — Як показується з тестаменту відомого американського видавця нот Теодора Прессера, котрий помер тут дня 28. жовтня, покійний записав цілий свій маеток, який варта коло два міліони долярів, на піддержуванне музичного образовання та талановитих а. бідних музиків.

ВБИЙСТВО НА ТЛІ ПРОГИБІЦІЇ.

НЮ ЙОРК, 1. падолиста. — В однім моднім салоні, що представляється урядови за богацький клюб, невислідженї досі злочинці пострілили у вбили Джозефа Шеридена, бувшого федерального маршала, котрий мав брати колись живу участь у виконуванню прогибіції, а відтак самий вів салун.

Коли поліція вдерлася до дому на гук вистрілів, вона не найшла в клюбі ні живої особи. За якийсь час надійшов один мущина, котрий подав, що він зветься Кинг, що він е властителем клюбу, що він був на обіді в недалекій реставрації та не знае нічого, хто такий мігби вбити Шеридена.

Поліція його зараз арештувала. Поліція догадується, що мотивом злочину була пімста, а тлом торговля горівкою.

ВЖИВАЮТЬ ЗАБОБОННОГО СПОСОБУ ДО ШУКАННЯ ВТОПЛЕННИКА.

РАВНД ЛЕЙК, Ню Йорк, 1. падолиста. — Якийтиждень тому назад пропав звідси Джан Френсиз, редактор тройської газети Таймсу. Поліція догадується, що він устопився в недалекім озері підчас польовання. Через цілий тиждень уже поліція шукае в озері за тілом пропавшого, але найти не може.

Наконець довколичні фармери постановили вжити навіть забобону для найдення потопленика: вони вложили в бохонці хліба живе срібло, бо забобон каже, що такий хліб, яко тяжчий, певно заплине на глубінь, де могло задержатися тіло. Та хоча на воду викинено аж трийцять таких бохонців хліба, тіла не найдено.

Тоді стейтові жовнірі стали спускати озеро, сподіючися, що може вони найдуть тіло на прибережних шуварах, або гобачуть його через тоншу верству води.

ЩЕ ПРО КАРМЕЛІТСЬКИЙ КЛЯШТОР...

Львівський „Новий Час" пише:

Кляштор Кармелітів, що пригадав себе світови останнім мордом, має стару історію, яку в слідуючих числах пригадаемо нашим читачам. Сьогодня спинимося тільки на його історії з листопаду 1918 р.

Українські війська, які заволоділи Львовом, мали до діла не тільки з польською армією, не тільки з цивільним населенням, але навіть із монахами. І якраз тими монахами були войовничі кармеліти. Їх монастир має високу вежу, з якої кармеліти досить густо і часто обстрілювали наших вояків. Якби на місці Українців був хтобудь другий, мабуть із кляштору і кармелітів не осталоб було богато. Та, ми народ приемний і чемний. До кармелітського кляштору післала Українська Національна Рада делегацію, а саме о. Дзеровича, який просив монахів, щоби перестали у вояків українських стріляти, бо часом можна вбити чоловіка, а заповідь Божа це монахам забороняє.

Чи після того кармеліти ще стріляли — не пригадуемо собі. Але видно набоїв у них вже нема, якщо ксьондз Копач для відіслання свойого товариша до неба ужив зовсім звичайної сокири.

ТАЙНА УМОВА?

Париський дневник Пті Парізіен повідомляє, що у висліді розмов Чічеріна із Штреземаном опрацьовано окрему умову між Німеччиною і СССР. На основі тої умови обі держави зобовязуються не виступати проти себе ніколи ані політично ані економічно. Умова має увійти в життє після локарненської конференції. Се одна з причин, чому Штреземан не хоче робити занадто великих зобовязань в Локарно.

НЕБАЖАНІ ВІДВІДИНИ.

Один з українських національних послів та деякі посли з комуністичної фракції бажали побачитися з Чічеріном. Та можливости большевицьке посольство їм не дало. Це видно не було в пляні торжества.

ПРОЦЕСІЯ ЗАСУДЖЕНИХ.

На вулицях Шангаю можна було бачити недавно цікаву церемонію. Китайське військо обводило по вулицях міста а також по вулицях чужоземної дільниці 12 засуджених на смерть бандитів, яких потім розстріляно.

ЛИСТИ ҐЕТОГО В МОСКВІ.

В архіві родини російського сенатора Яковлева найдено випадково оригінальні листи Ґетого, писані по французькому до цього сенатора. Лев Яковлів, сенатор і тайний совітник, що жив у добі Ґетого, був дядьком славного діяча та письменника Герцена. При нагоді дипльоматичної подорожі до Німеччини познайомився з Ґетем у Веймарі і навязав з ним листування.

НАЙМІЦНІША ГОРІВКА В ПОЛЬЩІ МОЖЕ МАТИ ТІЛЬКИ 45%.

Від 1-го жовтня обовязує на цілій области польської держави розпорядок спіртового монополю, який постановляє, що наймічніша горівка може мати тільки 45%. Приватні підприемства виробу чистих горівок не мають права вorобляти міцніших горівок.

ПЕРЕД ДВОМА РОКАМИ ПОХОВАНО ЧОЛОВІКА В ЛЕТАРҐІЧНІМ СНІ.

Минулого місяця в часі похорону в Брусах, хотніцького повіту на Поморю, натрафлено на страшне відкриття.

При похороні одної жінки, Осипи Врублевської, показалося, що її мужа, який умер перед двома роками, поховано в летаргічному сні. При отворенню входу до гробівця натрафлено на докази, що два роки тому розігралася в тім гробівці страшна драма. Труна була перевернена на бік, а з бічної щілини вихилялося ліве рамя і ліва нога.

Загальне положення вказує на те, що після пробудження Врублевскі хотів видістатися з труни, при чому труна й перекинулася.

ВІДКРИТТЯ НОВИХ ПОКЛАДІВ ЗАЛІЗНОЇ РУДИ В НІМЕЧЧИНІ.

З Німеччини доносять, що одному з вертничих товариств вдалося викрити в північній Німеччині великі поклади залізної руди, які — як кажуть Німці, — вповні покриють втрату копалень заліза в Альзації і Льотаринґії, що відійшли до Франції.

ПОЖЕЖА В МОСКОВСЬКІЙ АКАДЕМІЇ МИСТЕЦТВА.

Велика пожежа вибухла перед кількома днями в Академії Мистецтва в Москві. Будинок Академії дуже ушкоджений. Цінну бібліотеку, зложену з 50,000 творів і дорогі образи вдалося з великим трудом уратувати.

ЛАТИШЕНКО ЗРЕЗИГНУВАВ З АПЕЛЯЦІЇ.

Убийник варшавського, православного митрополита Юрія, Латишенко, прислав до апеляційного суду письмо, в якім зрікається апеляції. Латишенко засуджений був окружним варшавським судом на 12 років важкої тюрми і від того присуду зробив був відклик до апеляції.

СМЕРТЬ ЗА КОТА.

В селі Сваженч під Калішом, в Польщі, посперечався тесть з невісткою за кота. В часі суперечки старий схватив за стрільбу і вистрілив до невістки, а потім ранену і окровавлену дорізав ножем.

СУЧАСНИЙ ПАМЯТНИК.

У Відні основувався комітет, який має поставити у центрі міста памятник у честь... фіякра. Не якогось реального фіякра, а символу приемної комунікації, що щезає з лиця столиці під непереможним наступом автомобілю. Скільки таких памятників можна би виставити для звеличання щезаючих останків культури!

КАНАРКИ, ЩО СПІВАЮТЬ ЯК СОЛОВІЇ.

Годівельник канарків Райх у Бремі поміщував молоді канарки разом із соловієм, щоби навчилися від нього співати. Після 11-ти літніх спроб удалося йому виплекати канарки, що співають наче соловії й вчать уже того співу своє потомство.

ДИНАСТІЯ КОШИКАРІВ.

В тихому селі недалеко Норфольку — як повідомляють лондонські часописи — одна родина до нині займається кошикарством. Родина ця є старша як британська держава й анґлійський королівський дім. Припадок цей, мабуть одинокий у світі, доказує консервативний змисл Анґлійця, яка з безпримірним завзяттям держиться давніх звичаїв. Варстат тої родини кошикарів, то найдавнійша англійська фірма, бо вона основана тому 817 літ, а саме 1108-го року. Основана була в тому самому домі, в якому й нині є. З того часу кошикарський промисл переходить з батька на сина і ще ніколи ніодному з тої родини не прийшло навіть на думку присвятитися иншому званню. Вони плетуть коші нині певно таксамо як їх прапрадіди. Вони противні впроваджуванню всяких новостий у власному способі життя як і в їх промислі.

Кажуть, що советська Росія хоче вступити до Ліґи Народів

БЕРЛІН, 2. падолиста. — В тутешніх советських кругах заявляють, що Чічерін змінив тепер цілком свою політику і вже не воює проти локарненської умови, а навпаки, хвалить її і заявляе охоту повести так політику, щоб советська Росія вступила в члени Ліґи Народів.

Загалом, кажуть советські представники, Росія хоче покинути крайну комуністичну політику, а жити в згоді і добрих відносинах з усіми буржуазними державами.

ПРО РОЗОРУЖЕННЯ.

ЛОНДОН, 2. падолиста. — В тутешніх дипльоматичних кругах заповідають, що британський міністер закордонних справ Остен Чемберлейн скличе міжнародню розоружну конференцію, яка, як кажуть, предложить, щоб і другі держави пійшли за приміром німецько-французької угоди і створили між собою демілітаризовану полосу.

ГРЕЦІЯ І БОЛГАРІЯ.

АТЕНИ, столиця Греції, 2. падолиста. — Грецьке правительство, як кажуть, згідне приняти плян Остена Чемберлейна про установленне демілітаризованої полоси між Грецією і Болгарією.

СТУДЕНТИ ПРОТИ ЛОКАРНЕНСЬКОЇ УМОВИ.

БЕРЛІН, 2. падолиста. — Тутешні ґазети подають, що найострійше виступають проти локарненської умови німецькі студенти, які тероризують націоналістичні партії.

ГОЛОСОВАННЄ НАД СКИНЕННЄМ ПАНУЮЧОЇ ДИНАСТІЇ.

ЛОНДОН, 2. падолиста. — З Тегерану, столиці Персії, повідомляють, що перське правительство хоче віддати виборцям до вирішення справу про скинення панующої династії. Коли буде, кажуть, вибраний тойсамий парлямент, то се буде заява за скиненнем пануючої династії Каджар.

„КОНТР-РЕВОЛЮЦІЯ" В ЧЕРВОНІЙ АРМІЇ.

БЕРЛІН, 2. падолиста. — З Петербурга повідомляють, що там арештовано понад 100 офіцирів червоної армії за „контрреволюцію".

НЕМА ЗБІЖА.

МОСКВА, 2. падолиста. — Дневник Правда пише, що в Росії вже нема збіжа на вивіз і тому советський уряд здержить дальший вивіз.

НЕМА КРЕДИТІВ ДЛЯ СОВЄТІВ.

МОСКВА, 2. падолиста. — Советський уряд одержав повідомлення з Ню Йорку, що тамошні банки не годяться дати йому кредитів на закупно бавовни.

ОГЛЯДАЧІ.

ВІДЕНЬ, 2. падолиста. — Російське советське правительство висилае до Европи делеґацію специялістів із 150 осіб, які мають оглянути ріжні промисли.

Метою сеї поїздки є, щоб специялісти побачили, які недостачі є в російських промислах.

РОЗСТРІЛЯНО РОЗТРАТНИКА.

ЛОНДОН, 2. падолиста. — З Москви повідомляють, що там розстріляно бувшого советського фінансового представника в Англії Квятковського.

Він тому два роки розтратив в Лондоні великі гроші советського уряду, а тепер вернувся в Москву, думаючи, що там вже забули його „прогрішенія". Але тільки приїхав, його зараз арештовано і розстріляно.

І ТУРКИ ХОТЯТЬ ВОЮВАТИ.

ЛОНДОН, 2. падолиста. — Ґазети одержали відомість з Царгорода, що Турки вислали 5,000 війска до Мосула воювати з Британцями за сей край (який є частю Мезопотамії, під наглядом Англії).

ГРОЗЯТЬ СТРАТОЮ МАНДАТІВ.

РИМ, 2. падолиста. — Фашісти грозять опозиційним послам в парляменті, що коли вони далі будуть бойкотувати парлямент, то стратять свої мандати.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинокє число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

СЛІДАМИ ДРУГИХ

Зі столиці азійської держави Персії, що лежить в передній Азії, на захід від Індії, прийшли несподівані вісти, які кидають ярке світло на поступ европейських думок серед азійських народів. Дня 31. жовтня національний парлямент Персії постановив голосованнем зложити з престола перську династію. На 85 членів національного парляменту, що голосувало над сею справою, найшлося всего 5 членів, які спротивилися зложенню перського царя, що там зветься шахом. Після парляментарної ухвали монарха скидається з престола для народного добра. Який має бути будучий політичний устрій Персії, про се має рішити народ; міністри мають виготовити йому відповідний проект.

У сей спосіб упав ще один престол. Упав він слідами богато других, які послідними роками падали так часто, що нині упадок монархії не викликує в ґазетах світа навіть тільки розголосу, що розвід другорядної акторки або великі кінські перегони. Пішла Персія слідами російського заря, австрійського цісаря, німецького кайзера, цілого тузіна німецьких королів й фірстів, слідами королів Чорногори, Греції і т. д.

Коли нині світ ще читає через пів мінути про таку буденну річ, як зложенне нового монарха, то хиба тому, що се зложенне случилося не в Европі, а в Азії, яку культурні люди звикли вважати відсталою, заскорузлою, привиклою до абсолютизму. Та послідними часами вже навіть і народи Азії починають ґросипатися та ждати від своїх монархів уплпвів на політику краю, а коли монархи не ласка вволити народови, то народи звільняють з обовязків на віки і монархів і цілі їх роди. Случилося таке лишень недавно в Туреччині, яку здавна вважали найзаскорузлійшою країною в передній Азії. Відай чи не на те, щоби змити зі себе сю неславу, Туреччина скинула зі своїх плечий свого султана на великий причуд всего світа, бо турецький султан не лишень що хотів правити своїм краєм, не ділячися своєю владою з народом, але й ще диктував свому народови віру, як римський папа диктує віру римо-католицькій церкві.

Супроти сього великого кроку Туреччини поступок Персії не робить уже в світі навіть середного враження. В Америці сей факт не викличе навіть стільки зацікавлення, скільки свого часу викликав напад перської товпи в перській столиці на конзулярного урядника Злучених Держав. Перський шах влади релігійної над своїми підданими не мав. Жив він собі не в ріднім краю, але в французьких купелевих містах. В обороні його престола й династії виступила лишень жмінка перської шляхти, така маленька, що й вона скоро втратила всяку охоту побиватися за престіл.

З того видно, що зложений перський цар не може зробити нічого путнього для привернення свого престола. За простим піднесенням рук перського парляменту він ґросто перестав бути політичним чинником. Перський народ вимазав його зі свого життя й зі своєї памяти. Він буде далі веселитися з французькими вуличницями, але се вже не буде називатися правлінне перським народом.

Перські шляхтичі ще його може попамятають рік-два, може ще пішлють до нього якусь депутацію, щоби він зволив назад приняти престол своїх предків, але з часом і вони привикнуть до нового порядку та постараються принаровити до нового ладу, який лишень рік тому видавався їм справдішним пеклом на землі. Може ще якийсь заводовий аґітатор та інтриґант, може вже й не з перської шляхти, але з перських хлопів, збереться відбудовувати единий правний престол, в надії, що в тіни приверненого престола буде міг їсти охлапи зі стола монарха, але й його заходи забудуться, і над ними народ перейде до денного порядку. Колись ся хлопська підпора престола, побачить, що й йому не плисти проти ріки, та наплює на царські права з таким самим пересердєм, як він колись плював на рідний народ, що добувався права рядити самим собою.

Бо власне отсе й є признакою всего політичного походу нових часів. Люди й народи хочуть бути повноправними панами власної політичної долі. Вони вже мають досить царських та королівських опік. З царських рук спадала одна влада за другою. Все те переходить у руки народів. Де царі чи королі ще вдержуються, там вони є лишень цирковими куклами, які не мають ніякої справдішної влади, ні крихітки сущного впливу на перебіг політики в тім краю, над яким вони нібито правлять. Деякі народи ще толерують своїх царів та королів, та лишень тому, що складати їх коштувалоби їх більше, як се скидання варта. Колись скидати монарха вимагало справдішного геройства маси; нині, коли для звалення престола вистарчає піднесення руки, богато людий волить гру в мяча, яка вимагає більше вправи, як поваленне пустої королівської кукли.

ЯК РОЗВЯЗАТИ СПРАВУ ДОМУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО КОМІТЕТУ В НЮ ЙОРКУ?

Справа дому бувшого Українського Народнього Комітету в Ню Йорку, при 30 Іст 7-ій улиці, тягнеться вже від кількох літ та чим дальше розвязка її стає більше пекучою. Всі годяться, що треба з тим домом щось зробити, щоби справу сього народнього добра уреґулювати, та щоб воно не змарнувалось.

З фактичного і правного боку справа представляється так:

Дім Українського Народнього Комітету був куплений бувшим У. Н. Комітетом і заінтабульований на сей комітет в 1919 році, в тій цили, щоб там містились: офіс, друкарня, маґазин і ексчендж сього комітету. Дім набуто із загальних фондів Комітету, а не якраз за гроші із сирітсько-вдовичого фонду, як се дуже часто може думають. Коли в 1920 р. зїзд членів Українського Народнього Комітету застановив громадську діяльність сього У. Н. Комітету, тоді вибрано останню управу сього Комітету, котрій доручено зліквідувати маєткові справи У. Н. К., зокрема справу сього дому і справу сирітсько-вдовичого фонду, який Українська Рада передала була У. Н. Комітетови. До сеї останньої ліквідаційної управи У. Н. К. увійшли: пп. Володимир Лотоцький яко голова, о. Володимир Лотович яко містоголова, Іван Добрянський яко секретар та (вже небіщики) Дмитро Андрейко яко касієр і Евген Якубович яко член. Вони від 1920-ого року адміністрували сим домом.

В 1920 році, коли вони обняли сю адміністрацію, діла сього дому стояли дуже лихо так, що грозила йому публична ліцитація за довги, наробленí попередньою управою, а також за незаплачені податки і т. п. Адміністратори продали друкарню, У. Н. Комітету, яка не оплачувалась; звинули офіс, сплатили часть довгів, решту замінили на другий морґедж і вратували дім. Адміністратором вибрано о. Володимира Лотовича, котрий разом із секретарем І. Добрянським управляв сим домом біз ніякої винагороди і так совісно, що вкінці дім зачав приносити чистий дохід, який обернено на сплату вдовичо-сирітського фонду. Отсей фонд не заінтабульований на домі, але тяжить на бувшім У. Н. Комітеті, до якого належить сей дім. Сього фонду було $23,881,15, з чого за минулий рік сплачено з доходів дому 500 долярів.

Міжтим справа сього дому і сплати сього фонду скомплікувались. Перша річ, загальна опінія напирає, аби вдовичо-сирітські гроші вислати як найскорше до старого краю, хочби навіть зі стратою для висоти сього фонду. З другого боку, Товариство Молодіж і Ліґа, що вибрали собі домівку в сьому домі місяцями не платили чиншу, ані не хотіли з нього вступитись, покликуючись на те, що се „народня хата", а вони „народні товариства", і тому ніби їм мається дати хату півдаром. Через те в останньому році була страта в доходах з дому, а тимсамим страта для сплати вдовичо-сирітського фонду. Дальше зродилася в деяких кругах аґітація, аби сей дім передати в адміністрацію Обєднання в Филаделфії. Ліквідаційна управа сього дому найшлася в трудному положенню. З одного боку вона одвічальна за сей дім і не може його нікому і жадній орґанізації передати чи дарувати, але має з нього сплатити, оскільки вдасться, вдовичо-сирітський фонд, а з другого боку, чим далі, ся управа меньшає числом членів, бо двох уже померло, а оставші три не вічні. Вкінці адміністраторам надоїло вже працювати коло справи сього дому, витягати з [illegible]риств та ще терпіти докори, наклепи і клевети, будьто вони „користуються" сим домом. Тому адміністратори рішили вивести справу сего дому раз на чисту воду та збутися одвічальности з него.

Можливі тільки дві розвязки справи сього дому: або треба скликати зїзд Українського Комітету і вибрати нову управу, воскресаючи У. Н. Комітет, через що справа лиш відволічеться, але не покінчиться; — або треба сей дім продати, а добуті з продажі гроші вислати до старого краю на вдовичо-сирітський фонд. Вибирати нову управу, як згаданого вже, значило-б воскресати наново У. Н. Комітет і вносити нове баламутство в українське громадянство. Зрештою, вибрати його не можливо, бо люди не зїдуться на зїзд У. Н. Комітету, який вважають вже неіснуючим. Остає одно: **продати** дім, а гроші вислати на вдови і сироти в старому краю. Се може і має право й обовязок зробити теперішня управа сього дому, вислухавши опінії бувших членів У. Н. Комітету.

Є ще третя можливість, а то, що теперішні адміністратори, зневохочені вічними інтриґами і трудностями в управі сього дому, порезиґнують, а тоді дім піде в руки стейтового ресівера. Та се було-б рівнозначне з повною втратою вдовичо-сирітського фонду, бо плата ресівера зїла би всі доходи з дому, а сироти і вдови нічого не дістали-б. Допустити до того не можна, і тому ясно, що хто каламутить справою сього дому, той працює для ресівера, а не для вдів і сиріт.

Виходить, що остає одно: продати сей дім. В тій справі, дня 26. вересня с. р. в Ню Йорку відбулась нарада бувших членів У. Н. Комітету. На сій нараді делеґати нюйорських народніх товариств та орґанізацій (Український Народній Дім, українська парохія, тов-о Вільні козаки міста Львова, братство св. Володимира, тов-о Зоря, Жеребецька Любов, Запорожська Січ, Вільність в Америці, Теребовельська Поміч і братство св. Михаїла) заявили, що для уратовання сього дому від ресівера й уратовання вдовичо - сирітських гроший **вони готові купити сей дім на приміщенне української школи і українських товариств за квоту 25 тисяч долярів,** котра то сума представляє дійсну вартість сього дому разом з умебльованнєм офісів. Довги, що тяжать ще на домі, виносять около $14,500 долярів. Решта ціни купна до сплати в готівці виносила би около десять тисяч пять сот долярів. Названі вгорі товариства оферують на се зараз 3 тисячі долярів у готівці, які вони хотять зложити при підписанню контракту, і які негайно вишлеться до старого краю на сиротинці і т. п. Решту, себто около $7,500 вони хотять сплачувати ратами, висилаючи річно на вдови і сироти до старого краю по 500 долярів так довго, поки ся ціла решта з процентом не буде покрита. Отсе оферта купна зі сторони українських народніх інституцій і товариств в Ню Йорку.

Всякий, хто руководиться оглядом на народне добро а не лихими мотивами, мусить признати, що така розвязка має ті добрі сторони, що; остаточно ліквідується Український Народній Комітет; дім переходить в певні руки, чим його ратується для українських народніх цілий; ухилюється небезпеку ресівера; добувається тепер значну квоту на вдови і сироти і забезпечується сплату дальших $7,500 з нарослими відсотками на вдови і сироти протягом наступаючих літ. Отсею дорогою раз на все з укра[illegible] яка лиш заогнювала громадську опінію, а всяким кириннинкам, не розуміючим народньої справи, а виступаючим як „народні робітники-патріоти", давала матерію до баламучення і роздиннування громадянства.

Певна річ, що проти сього проекту піднесуться голоси протесту. Се будуть ті, що хотять каламутити дальше воду і вічно критикувати, та котрим сей дім і фонд давали матеріял для їх інтриґ серед мало свідомої частини іміґрації. Але наше свідоме громадянство не повинно давати себе звести на манівці. Критики сього проекту скажуть, що сироти стратять кілька тисячок, бо ціна купна 25 тисяч долярів замала, аби сплатити леґальний довг на домі в сумі **$14,500.00** і **$23,881.15** вдовичо-сирітського фонду. Се правда, але хто дасть за сей дім **$38,000.00 аби** сплатити леґальний довг і моральний? А як сього не зробиться, **то грозить утрата всіх гроший, бо грозить ресівером.** Так треба вратувати се, **що дасться.** Щож до „передачі" даром сього дому іншій орґанізації, то се **правно-леґально в нюйорському стейті не можливе. Се значило-б відразу дати дім в руки ресівера,** і адміністратори були-б за се цивільно і карно одвічальні та, коротко кажучи, ніяк сього зробити не можуть. Вони можуть **продати** сей дім і то по маркетовій ціні. Питанне може бути лише се: За яку ціну і кому продати? Висшої ціни ніж сей дім вартує, не дістанеться. А щодо купна то найліпшим купцем будуть свої українські солідні і певні інституції й товариства в Ню Йорку, бо через се дім остає в українських руках і народне діло в Ню Йорку лише скріпиться.

Вкінці, щоби критики не могли розголошувати дурниць, подаємо маєтковий стан дому Українського Народнього Комітету з часу, коли управа його переняла від уряду Українського Народнього Комітету, який кождому, хто розуміє звіти, наглядно вкаже, чому теперішня управа передше не могла продати дому, помимо ріжних наклепів і погроз зі сторони „патріотів", а також теперішній стан маєтковий, який під сю пору запевнює майже половину гроша, зібраного на вдови і сироти в старому краю.

Маєтковий стан Українського Народнього Комітету в 1920 році:

АКТИВА:

Дім	$18,000.00
Умебльованне	1,000.00
Друкарня	3,500.00
Разом	$22,500.00

ПАСИВА:

Перший морґедж	$8,000.00
Другий морґедж	2,500.00
Текси	1,650.00
Друкарня	3,500.00
С. Петришин	1,000.00
Р. Кунц	950.00
О. Рекрут	724.41
О. Г. Дреґе	350.00
Наросли́й проц. на морґеджу	747.52
Текси за воду	176.85
Міліґен	62.95
Меньші облиґації	465.00
Разом	$20,126.73
Рівність	2,373.27
	$22,500.00

Сей стан майна Українського Народнього Комітету був провірений комісією Злучених Товариств міста Ню Йорку в 1921 році, якій припоручено було судовою дорогою видобути хоч частину гроша з Українського Дня на вдови і сироти. Комісія була тоді тоїсамої думки, що й управа, що дому не сміється ще продавати, поки за нього не дістанеться хоча половину гроша, бо інакше і дім пропаде і гроші фонду Українського Дня. Про се вже чимало писалось, говорилось і вияснювалось, де лише траплялась нагода.

Теперішний маєтковий стан дому У. Н. К.

АКТИВА:

Вартість дому після оцінки експерта	$24,500.00
Меблі	500.00
Депозит на ґаз	25.00
Готівка	304.13
Разом	$25,329.13

ПАСИВА:

Морґедж перший	$13,000.00
Морґедж другий	1,045.00
Міський податок	274.00
Водний податок	66.60
Разом	$14,385.60
Рівність	10.943.53
	$25,329.13

Оферта, подана українськими нюйорськими інституціями і орґанізаціями добра до 30-ти днів від сього поміщення. Котра інституція або орґанізація дасть лучшу пропозицію, хай пришле оферту на руки п. В. Лотоцького c/o Svoboda, 83 Grand St., Jersey City, N. J., до 30-ти днів. Коли теперішня управа не дістане лучшої оферти від висше поданої нюйорськими українськими інституціями і орґанізаціями, то управа продасть дім Українського Народнього Комітету після поданої оферти.

Іван Добрянський,
секретар У. Н. Комітету.

ЩО ДУМАЮТЬ НАШІ ЛЮДИ ПРО ОБЄДНАННЯ.

Обєднання в Филаделфії одержало слідуюче письмо:

Хвальна Орґанізаціє:

Я щойно прочитав в „Свободі" політичний реферат, який був виголошений на річнім засіданню Обєднання і початок протоколу з нарад та фінансовий звіт. Вас певно здивує, що я вже тепер спішуся поздоровити Вас як найсердечнійше з Вашою народною роботою та тими успіхами, які Ви тут осягнули. Вас певно здивує і моя особа, яка не брала ніякої живійшої участи в орґанізаційній праці Обєднання. Але Ви мусите мені за те вибачити, бо я не молодий, а 70-літний старець. Не беру активної участи, одначе добре приглядаюся нашій народній роботі і нею дорожу, а давними літами, ще в краю працював після своїх сил на народнім поли.

На старости літ тішуся, що лекше піду в могилу, бо бачу, що наш нарід підноситься, коли збудував і підтримує таку орґанізацію як Обєднання, якій за її ревну, а для нашого народа так хосенну роботу, віддаю глибоку пошану.

В нашій громаді бойкотують Обєднання наші православні, а може не так вони як їх проводирі. Я сам до справ релігійних не мішаюся, але не можу зрозуміти, як можна в теперішніх часах мішати релігію в на[illegible]зум, який шкодить нашому народови і розбиває народну роботу. Говорю то що думаю, бо не шукаю ласки у нікого, а хочу, щоби всьо йшло по справедливости та з добром для нашого поневоленого народа. Я добре і довго приглядався роботі Обєднання, але бачу, що воно показує нашому народови справедливу дорогу до визволення. В тім я вже на дійсне переконаний. Ведіть тільки наш нарід далі по тій самій дорозі, а то ще може й я дожию тої щасливої хвилі, коли наша земля стане вольною.

В залученню пересилаю Вам $1 на тих інвалідів, що боролися за свободу українського народа. Не дивуйтеся, що не засилаю більше, може іншим разом буде мені лекше вислати щось більше. Рівнож не будьте гнівні, коли письмо вийшло не до ладу.

Здоровлю сердечно

Іван Бородайкевич,
з Трентон, Н. Дж.

* * *

Наведене письмо походить від сімдесятьлітнього старця, нашого громадянина зі старшого покоління, який добре знає життя в краю і нашу роботу в Америці. Коли він відчув потребу написати до Обєднання таке письмо, то видко, що Обєднання зачинає захоплювати серця всіх, старих і молодих, навіть тих, що йому не довіряли і ставилися до него з певною резервою. [illegible] тію, а то релігійну. Дійсно, найвисша пора, щоби ми поставилися до тої справи холодно і з розвагою. В народній роботі ми не можемо ділити себе на православних і католиків, в ній ми є душею і тілом тільки одні, себто — Українці. Ми не можемо рівнож втягати таку загально-народну орґанізацію як Обєднання в релігійні справи. Обєднання не має вирішувати, що для нас краще, католицизм чи православє. Обєднання має тільки вказувати на шлях до національного визволення та подавати способи, якими можна то визволення осягнути. Обєднання має рівнож обєднати наш нарід для спільної боротьби з ворогами нації і це його головне завдання. Є обовязком кождого Українця без огляду на його релігійні переконання належати до Обєднання і попирати його визвольну роботу. Бо тільки цею дорогою ми поступимо вперед, збудуємо трівку орґанізацію і дамо краєви таку поміч, на яку нас дійсно стати.

В противному разі будемо животіти і мати сотки від нікого незалежних комітетів по місцях, які будуть задоволювати вправді амбіції поодиноких місцевих громадян, але з яких трівкого хісна не буде, бо вони, як нам всім відомо, тають ще скорше ніж на весні леди. **Мати загально-народну орґанізацію, значить мати політичний розум, мати свідомість зорґанізованої нації та її великої ідеї. А тою ідеєю є боротьба о визволення рідної землі, боротьба о соборну Україну. Соборну знова Україну можна тільки збудувати соборною зорґанізованою силою. Спробою зорґанізовання такої соборної політичної сили в Америці є Обєднання.** Всі комітети і поодинокі громадяни, які не підпорядкуються загально-народній орґанізації, щирять мимо своєї найкращої волі анархію і не дають нації стати на ноги. Коли така загально-народна орґанізація зла, то треба її направити, а щоби її направити, треба до неї належати. Таке водиться на цілім світі і у всіх народів. Голос старенького громадянина Івана Бородайкевича не повинен бути голосом вопіющого в пустині. Він повинен застановити тих, що стоять осторонь від Обєднання та наклонити їх до холодної і розважної застанови, чи не піти їм часом слідами того старця і стати до спільної праці.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Отсим подається до відома всім членам й симпатикам Тов. „Єдність", від. 163, що збори місячні відбудуться в неділю, дня 8. падолиста с. р. о год. 1-ій пополудни, на гали Укр. Амер. Горожан, 847 Норт Франклін вул. Взивається всіх членів прибути конечно на збори, бо суть важні справи до полагодження. Так само приводіть нових членів до вписсу. — Й. Федюк, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Свобода, від. 194, повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудесь о 7.30 вечером в суботу, дня 7. падолиста, в гали Касіно, 358 Вест 44-то ул. Кождий член повинен явитись на призначений час. Неявившийся член буде караний. — І. Витяк, секр.

КЛИФТОН, Н. ДЖ. Тов. Укр. Січ, від. 182, повідомляє, що звичайний мітинґ відбудесь о 2-ій год. пополудни в неділю, дня 8. падолиста в гали Президент Парк, 115 Президент Стр. і Парк Еве. На порядку нарад є товариські справи до вирішення. Подаєсь до відома, що будеся принимати нових членів без вступного до У. Н. Союза і Тов., тож користайте з нагоди. Довгуючих членів проситься вирівнати свої залеглости.—О. Зубар, предс.; Гр. Яськів, секр.

ДО ВСІХ ДОПИСУВАТЕЛІВ.

Просимо затямити собі:

1. — Дописі писати коротко.
2. — Виразно і читко.
3. — Лиш по одній стороні паперу.
4. — В дописях подавати лиш правдиві вісти.
5. — Писати лише про річи цікаві для усього загалу читачів, або бодай його значної части.
6. — В дописях нікого не перехвалювати без дійсної заслуги.
7. — Не лаяти нікого особисто, ані не нападати, ані не зачіпати.
8. — Не жадати звороту дописи, яку дописуватель написав за кілька мінут (коли її дуже потребує, може у себе оставити відпис).
9. — Не посилати „наглих" дописий з домаганнєм „сейчас" помістити, бо се звичайно тільки показує, що дописуватель опізнився і хоче, щоб редакція [illegible]
10. — Не [illegible] до редакції [illegible] щодо форми [illegible]

ТРИЙЦЯТІ РОКОВИНИ СМЕРТИ ПАСТЕРА.

Новочасна наука про живу природу та життя в природі (біольоґія) починається від трьох великих імен: Дарвіна, Менделя і Пастера. Всі три вони жили й працювали в середних десятиліттях девятнайцятого віку і з того часу наука, звичайно, поступила. Якби Дарвін чи Мендель стали з гробу, то, так сказати, вони самі не пізнали б свого діла, стільки нових здобутків наукових виросло на тих основах, що вони положили; прийшлося б їм самим доучуватись того знання, в якім вони були першими учителями. Не те на полі, на якім працював Пастер. Тут, можна сказати, він зробив все, що доси зроблено. Після нього ніяких основних відкрить — поки що — не зроблено. Його наслідники тільки доповняли те, що з його мозку і з його праці вийшло вже готове, завершене.

Пастор був творцем цілої нової біольоґічної науки — бактеріольоґії, науки про бактерії, малесенькі, голими очима незримі тваринки, та ростинки, що живуть в инших організмах і на них так чи инакше впливають. Разом з тим його відкриття одно з головних основ теперішньої фізольоґії (науки про живі організми, ростини і звірята, та про діяльність їх органів), а в практиці це значило цілий перелом в медицині і далі, цілий ряд методів в промисловости і хліборобстві. На всіх тих полях богато річей, які тепер здаються зовсім простими і звичайними, почалися щойно від нього, а від його смерти пройшло щойно трийцять літ.

В 1856 році Пастер зробив своє перше велике відкриття, а саме відкрив, що причиною ферментації (кисневня, шумування) є живі організми, ростинки дріжджів. [illegible] літ досліди серед шовковичних гусениць привели його до заключення, що причиною слабостей є власне бактерії. В В 1871 році він найшов спосіб охорони (імунізації) від курячої холери і карбункула, і десять літ пізніш доказав, що так само скаженина є заразлива, й найшов спосіб її лічення.

Відомо, в якій мірі теперішня медицина опирається на бактеріольоґію, на знання зародків різних слабостей, як ними люде заражуються і як від зараження охоронятись. І всі головні основи того знання поклав власне Пастер.

СТОВПИ З ЖИВИХ ЛЮДИЙ.

Робітники, які направляли вартівничі вежі та зовнішні мури цісарської палати в Токіо, натрапили на богато кістяків, які викопали під давними фундаментами одної з головних веж. Це кости „людських стовпів". В Японії був такий звичай, що при будові великих і важних будинків замуровували людий живцем. Звичай „будівельних жертв", що був поширений по всьому світу, в Японії вдержався дуже довго. І ще недавно в цісарстві мікада вірили, що важні будинки, лише тоді можуть бути безпечні й трівкі, коли вмурується живцем якусь скількість сильних і здорових людий. Кістяки, які тепер найдено, лежали під одною з великих веж, яку збудував японський боярин двора Тоґуґава. Токійські ґазети пишуть, що ті замуровані живцем люде, то найправдоподібнійше були васалі того баярина, а пожертвувалися добровільно для свого пана. Кістяки чоловіків і жінок були вмуровані стоячки з розпрістертими раменами, долонями до гори. На долонях і на черепі кождого найшли [illegible] гріш. Такі добровільні жертви [illegible]

ВРАЖІННЯ СЛАВНОГО ВЧЕНОГО З ПОБУТУ В СОВЄТСЬКІМ СОЮЗІ.

(Гість Наукового Товариства ім. Шевченка. Що він оповідає про стан науки в Росії та на Україні? Його інформації про українську автокефальну церкву).

На початку жовтня гостював у Львові славний слявіст, професор Карлового університету в Празі — др. Матвій Мурко. Він вертав з ювілею російської академії наук в Ленінграді (200-ліття її істнування). Знаменитий вчений спинився на кілька днів у Львові, щоби відвідати Наукове Товариство ім. Шевченка і близше познайомитися з українськими ученими. Проф. Мурко оглянув бібліотеку Наукового Товариства, його музей і друкарню. Проф. Мурко подивляв працю Товариства, яка йде серед незвичайно важких умовин, без ніяких підмог, яка спирається виключно на власних силах Товариства і пожертвах виснаженого матеріяльно суспільства.

Товариство приймало проф. Мурка скромною вечерою, підчас якої проф. Мурко поділився з присутніми українськими ученими своїми вражіннями з побуту „по той бік ґреблі".

Проф. Мурко крім Ленінґраду відвідав Москву і Київ.

Свято російської академії було закроєне на велику скалю. Брали в ньому участь крім вчених і робітники. Революція, підчас якої впало жертвою бездумної грабіжі богато скарбів культури, російської академії не торкнула. В академії йде пильна праця. Хоча вчені дуже тяжко бідували. Богато з них не померло з голоду тільки завдяки американській помочі. А й тепер учені лихо платні, не мають з чого жити (большевики видають гроші головно на заграничну пропаґанду. Прим. Редакції). Є надія на поправу їхнього положення після сьогорічного свята.

Університети в корінній Росії вертають до передвоєнного стану, на них вчать головним чином дійсно поважні наукові сили. Не те на Україні. На Україні ректорами бувають молоденькі люде, як що тільки вони належать до комуністичної партії, а професорами люде, що не визначилися науковою працею.

Положення вчених на Україні ще тяще, як в Росії.

В Ленінґраді і Москві головні входи до домів забиті дошками, можна входити тільки так званим „чорним входом". А це тому, що часто трапляються бандитські напади.

На вні всюди великий порядок: Чисто на вулицях, в трамваях, на залізниці. Це осягнено при помочі великих штрафів.

З захопленням висловлювався проф. Мурко про українську автокефальну церкву. А був проф. Мурко м. и. на проповіди митрополита Липківського, виголошений з великою цивільної відвагою, в якій старенький митрополит відважно робив докори урядови за пропаґанду безбожности. Митрополитови Липківському підлягає 38 епископів. Автокефальна церква ввела українську мову в церковне богослуженне і зірвала з традицією, що епископом може бути тільки монах. Автокефальна церква дуже гарно розвивається і тішиться великою популярністю серед всіх верств української суспільности. („Новий Час").

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

СТ. ЛЮЇС, МО.

$181 з балю на старий край.

Від. 179. У. Н. С. в Ст. Луіс, Мо. устроїв баль, який відбувся дня 18 жовтня с. р. Чистий дохід в сумі $181 переслав секретар відділу М. Паращак до Обєднання в Филаделфії для висилки до краю. З тої суми призначено $100 на „Голодне Село", по $25 на сироти, політичних вязнів, що страдають за свій нарід і на інвалідів, що боролися за свою державу і синьожовтий прапор.

За Уряд Бр. св. Володимира:
Н. Міштурак, пред.
М. Паращак, писар,
В. Тустановський, кас.

В додатку повідомляє секретар, що в Ст. Луіс повстало нове товариство, що взяло собі за ціль збирати систематичну допомогу рідному краєви. будуть скликувати для тої цілі збори та наради, устроювати вечерниці, забави та концерти. Це дійсно гарний обяв великої любови і великого привязання до землі батьків наших, коли в такій невеликій і далекій громаді так живо інтересуються народним життям та народними потребами. Честь таким громадянам.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

Платять народний податок.

Наше Братство св. Івана Хрестителя, від. 270 У. Н. С., як ухвалило, що треба платити до Обєднання народній податок, так сплачує його точно кождого місяця. Всі ми раді з того, що Обєднанне веде таку хосенну роботу і бачимо, що центи не йдуть на марно, а на дійсну поміч рідному краєви. Ми певні, що загал Українців в Америці оцінить ту працю і підіпре всіми силами Обєднанне, а тимсамим і нашу визвольну боротьбу.

Того місяця виносив народній податок $17. Заплатили його слідуючі: Михайло Косоноцький $1.50; по 75 ц.: Потоняк Іван (Поляк), Іван Підгорецький, Олекса Кухар; по 50 ц.: Кіцей Стефан, Сай Яків, Мисак Семко, Сайчук Андрій, Булик Роман, Струж Роман, Васько Іван, Баран Єдоким, Гриник Семко, Кіраш Йосиф, Доця Захарейчук, Кшачковська Тетяна, Терпеливець Юлія; по 25 ц.: Яцьків Олекса, Ґіль Василь, Бобовник Іван, Андрій Рубінович, Гук Юрко, Гуменюк Григорій, Ленчук Семко, Сайчук Семко, Кулич Левко, Осміловський, Яцьків, Жарський Йосиф, Пігура Микола, Микетка Василь, Дячик Григорій, Колісник Онуфрій, Заяць Микола, Шемлій Григорій, Салюк Йосиф, Бусько Андрій, Стегніцький Максим, Войчищин Стефан, Кот Стефан, Миць Іван, Ярош Антін, Корнило Андрій, Маґура Петро і Грабар Павло.

Василь Ґіль секр.

Зигфрид Веґезак.

ЦИҐАРА ДЯДЬКА ОШІ.

(Староліввляндська ідиля).

Дядько Оша був наш улюблений дядько, справжній дядько дітей, з величезною білою бородою. Розчісував її все на дві великі половині, в право й ліво; корчасті брови, а зпід них весело світилися очі, наче в хлопця-пустуна. Сміявся ясно, сердечно. Я не чув, щоби ще хто вмів так сміятися.

Дядько Оша малим хлопцем упав був і тому в плечах трохи зрослий. Горішня часть тіла широка, дивно коротка, порушалася живо й звинно. Було в ній щось із ґнома, головнож вечерами, коли ми з ним по кімнатах пустували, а він біг за нами з білим ножем із слоневої кости до розтинання паперу,— щоби нам повідрубувати голови наче шаблюкою.

Дядько Оша не мав дітей, був нежонатий. Він ніколи не всидів довго на своїй трохи запущеній посілости. Тому все був в дорозі з своєю повозкою, або старосвітським „вазком", на полозах (санницях) і старим візником Марзом на козлі. Від одного хутора до другого їздив у відвідини свояків. І ніколи не було більшої радости, як тоді коли на дорозі зявилися його чотири гніді коні, завернули в алею й задержалися перед верандою. Тоді в цілому домі лунало:

Дядько Оша приїхав! Дядько Оша приїхав!

І ніодного дядька в усій рідні ми діти не витали так одушевлено, як дядька Ошу, коли він опісля вилазив у білому порохівнику або грубому лисячому кожусі. І зараз як стій витягав із вух кождому з нас торбочку кармельків! Бо то було його специяльністю: він так довго тягнув за кінчики вух, поки не зявилася торбочка цукорків!

Зимою дядько Оша все докладно справджував температуру в своїй гостинній кімнаті. Бо він міг спати лише тоді, коли було так горячо, що аж „волосся кучерявилося". Тому вже кілька днів наперед напалювали в кімнаті, коли сподівалися його.

Дядьо Оша мав велику слабість до добрих циґар. При ранішній каві лежала все тяжка, срібна скриночка повна знаменитих „Байонетас". Спроваджував їх безпосередно з Гамбурґа. А при останній чашці кави слідувала потім торжественна хвиля, коли то дядько Оша відчиняв скриньку, брав відтам грубе циґаро, обтинав його старанно й закурював вельми вдоволено.

А раз придумали ми великі збитки. Раненько зловили ми живу миш, випорожнили скриньку дядька Оші й замкнули в ній цю миш.

нетерплячки, при сніданку при каві довкола стола та ждали тої торжественної хвилі, коли то дядько відчинить скриньку. Ось він прийшов: дядько Оша розсідається вигідно в плетеному кріслі, отвирає накривку — й лискавкою промчалася миш по білій скатерті!

Щоправда цей жарт ми мусіли відпокутувати. Не помогло ніщо: дядько Оша кождому з нас по черзі натягав штанята, аж ми почули як „у небі свищуть ангели".

Слідуючого ранку я вже придумав собі щось нового. Як лише дядько поглянув трохи в сторону, я потайки взяв скриньку з циґарами, але нарочно так, що він мусів запримітити. Потім я зараз назад приніс до кімнати таксамо таємничо. Бачу очі дядька Оші тріюмфально заблисли, але він ніщо не дає пізнати по собі.

По каві взяв скриньку, встав, закликав мене до себе й каже торжественно:

— Ну, ходи но сюди!

Цікаво йдемо всі за ним.

Дядько Оша тріюмфально йде попереду, в руці все ще держить кріпко скриночку. Йде аж до недалекого ставка, стає на вузенькій кладці й кричить голосно до мене:

— А тепер уважай — тепер я тебе перехитрив!

З цими словами дядько Оша зігнувся над водою і обережно відчинив скриньку накривкою на долину: десять знаменитих „Байонетас" заплюснотіли на ставі. Дядько остовпілий вибалушив очі у глибину, а потім кинувся до мене. Але ми всі з окликами радости розбіглися на всі сторони. Добрий дядько мусів сам виловлювати любі циґара з води.

Тепер кождий Українець буде мати свою бібліотеку!

ЧИТАЙТЕ!

Се вже неоспоримий факт, що читанне книжок не тільки хосенне для чоловіка тому, що чоловік набирає розуму і широкого погляду на світ, але воно підносить чоловіка високо понад рівень буденного життя. Чоловік в одній хвилі може переноситись без труду і клопоту і видатків з автором (писменником) в ріжні краї; може приглядатись, не виходивши з хати, як виглядає край і життє людий, котрі тисячі миль далеко від нього живуть. Може плакати і радуватись разом із людьми, про котрих життє він в книжці читає. Може заглянути глибоко в душу тих людий, про котрих в книжці пишеться. Одним словом, добра книжка се найкрасша забава, найкрасший товариш людського життя, найкрасший засіб до ушляхотнення чоловіка.

Цивілізація і поступ світа розпочались доперва тоді, коли вигадано писмо, і колиб не було писма, а ще більше колиб не було друку, світ навіки позістав би диким, не цивілізованим, бо все, що чоловік видумав, все, що чоловік нового придбав, — се він списав у книжках і передав потомности.

Отже, як бачите, книжка се найбільший засіб цивілізації. Тож кождий, чи малий чи великий, чи мущина чи женщина, повинен черпати цілюще добро повною жменею із сеї керниці цивілізації, як се роблять всі другі культурні народи.

Книгарня Свободи, котра є власностю У. Н. Союза, продає здавна українські книжки, головним чином задля ширення просвіти і знання, бо яко національна, культурна установа вона не має на меті бизнесу тільки культурну місію.

В останніх роках книгарня Свободи придбала з Европи найкрасші твори наших давніх і теперішніх писменників.

Їх твори повинні бути в кождій українській хаті, бо в культурних людий в кождій хаті повинна бути **бодай маленька рідна бібліотека.**

Що може Українець або Українка говорити про культурний скарб своєї рідної нації, коли в їх хаті нема ані знаку тої культури? Ані однїської красшої української книжки?

Таж прецінь від часу до часу до хати прийдуть сусіди, знакомі, або сторонні і спитаються: Де Ваші українські книжки? Чи Ви час від часу вечерами не перечитуєте собі і дітям українських книжок?

Щоб сій недостачі зарадити, постановила книгарня Свободи пійти на зустріч читачам Свободи і членам Свободи і отсим розписує

НЕБУВАЛУ ДОСІ ПРОДАЖ КНИЖОК З ПРЕМІЯМИ.

Беремо так, що кождий читач Свободи або член У. Н. Союза купує або може купити українських книжок **за 2 доляри річно.**

Се видаток для себе, для свого духового скарбу, раз у рік, невеликий.

10,000 Українців може тілько видати у рік, а колиб вони видали ту маленьку суму всі разом, то книгарня Свободи дістала-б разом значнійшу суму гроша, за яку придбала-б нових книжок з Европи, а також видала би тут чимало гарних, хосенних і дуже потрібних для американських Українців книжок.

Все те можливо зробити і то в скорому часі, як лиш буде охота у кождого з нас сею справою дійсно і то зараз заінтересуватись, а не відкладати на завтра, а із завтра на позавтра і т. д.

Книгарня Свободи хоче сю акцію улекшити і щоб загал до неї заохотити, **признає купуючим книжки великі премії.**

І так:

Хто пришле $1.00, має право вибрати собі книжок

за	$1.25;
2 за	$2.50;
3 за	$3.75;
4 за	$5.00;
5 за	$6.25;

До премій не входять шкільні книжки як: Букварі, читанки II. кляси і III. кляси.

Хто пришле гроший більше, має розмірно таксамо право дістати книжок вартости більше процентово.

Тож просимо часу не гаїти, а спішитись, поки є сі премії в силі.

Дмитро Тягнигоре.

ЧОРНА МАРІЯ.

Наслідком політичних подій в Галичині богато Українців були змушені покинути рідний край і шукати захисту в чужих землях. В числі таких невольних еміґрантів був і Петро Романенко — молодий, освічений чоловік, гарної вроди, з широким, горячим серцем. Попращав він рідну оселю, старих родичів, свій край і повіз його корабель бурхливими филями океану, на далеку, горячу Кубу.

Сумно і тяжко було молодому Петрови межи чужим народом, котрого мови не знав. Палюче сонце сушило його. Все стояв перед очима його милий край з лісами, родючими полями, зеленими лугами і ріками. Та мусів привикати до життя на чужині.

Наймив маленьку комірчинку в Гавані, при вулиці Компостеля і почав учитись еспанської мови. За три місяці міг вже по еспанськи досить добре говорити, читати і писати, але те знання принесло йому богато муки.

В тім домі, де кватирував Петро, мешкало подружжа муринів. Мали вони доньку Марію, 18-літну. Марія була розвинена дівчина, освічена і між своєю чорною расою могла уважатись за першорядну красавицю. Що дня можна було видіти Марію на бальконі за ручною роботою, або з книжкою в руках. Молода муринка вела дуже скромне життя — як подобає інтелиґентній дівчині.

Коли побачила Марія вперше Петра — задивилась на гарного чужинця. Подобалась і Петрови поважна та симпатична Марія. Поглядять одно на другого, вклониться Петро, відповість Марія і тільки.

Вона сидить в однім кінці бальконy, а він в другім з книжками, лишень з тою ріжницею, що Марія глядить в книжку про людське око і більше віддається мріям, а Петро пильно вглядається і ловить та затримує в памяти ті гарні милі слова „amores", „alma", „abrero", „bien guisto" і инші. Виділа Марія, що гарний білий чужинець учиться її рідної мови і з нетерпеливістю чекала тої хвилі, коли він заговорить до неї. Але Петро уперто мовчав, аж доки не навчився добре говорити.

Одного вечера сиділи як і все, на своїх місцях. Марія почала співати пісню про рожу. Коли скінчила, Петро сказав:

— Дуже гарно співаєте.

— А ви всьо розуміли? — запитала Марія.

— Так, зрозумів.

— А ви співаєте?

— Співаю лише мої народні пісні.

— Я хотілаб почути.

— Дуже радо заспіваю, а відтак поясню вам зміст пісні.

І заспівав Петро приємним голосом:

> В гаю зеленім враз зі мнов ягідки [він збирав,
> Святу мені відкрив любов, мене [ягідков звав.
> Солодкий чар любовних слів він в [серце вляв мені,
> Він перший раз сказав мені: „Люба, [люблю тебе!"
> Ой гаю, гаю, раю мій, що сталося [мені?
> В душі тих слів чарівний спів звенить ми в день і в сні.
> А в кождім слові мов живе, любяче серце бе,
> Немов хтось вічно кличе все: „Люба, люблю тебе!"

Марія уважно з задоволенням слухала. Коли Петро замовк, сказала:

— Не розумію, що означають слова, але так здається мені, що се любовна пісня. Хтось невимовно плаче, виливає свій жаль в пісні.

— Так! Чутке у вас серце; воно зрозуміло зміст пісні. То дівчина сумує за своїм милим і пригадує ті хвилі, коли він виявляв їй свою любов.

— Бідна дівчина, — промовила Марія. — Пісня мені дуже сподобалась, дякую вам.

Так почалось знакомство [...]рами висиджували вони на бальконі, читали книжки, розмовляли. Привикли одно до другого. Але привичка між хлопцем і дівчиною є переходова; за нею наступає більше поважне, остре і солодке почуття; — „аморес", — любов, котра злучує серця.

Закохалась чорна Марія, закохався і білий Петро. Незвикле то було кохання, але любовю горять не облича людські, а серця, а сердець нема ні чорних, ні білих; вони всі однакові. Однаково вони радіють, бються, горять любовю і страдають, рвуться, ридають. Се закон природи — для царів, князів, богачів, убогих і рабів.

Задумувався нераз Петро над тим, які можуть бути наслідки того нерозумного кохання. Оженитися з Марією не міг; він жив надією повороту до рідного краю, куди не міг забрати свою подругу. Там нема муринів і вона почувалаб себе нещасною. Жаль йому було Марії; він відчував її першу горячу, щиру любов.

Одного разу стрінувся Петро з своєю краянкою на вулиці. Розмовився, пішли в парк і там посидів з нею трохи, — не для того, аби задовольнити сердечні почуття, а просто хотілось поговорити рідною мовою. В той час проходила Марія вулицею і побачила їх, затремтіла і майже побігла до дому.

Коли Петро вернув до дому, то застав Марію на бальконі. Сиділа сумна. Поглядила на Петра своїми гарними очима. Її погляд був повний жалю і муки.

— Педро, де ти був? — запитала.

— В парку посидів пару хвиль, — відповів Петро.

— В парку? — сказала Марія і зітхнула.

— Маріє, длячого ти так допитуєшся? — запитав в свою чергу Петро.

— Вибач, Педро, я припадково ішла вулицею і виділа, як ти дійсно сидів в парку, але не сам а з білою дівчиною.

І так винувато та сумно поглядiла в очі Петрові, що жаль стиснув його серце.

— Маріє, успокійся. То моя краянка, — розпитувала мене, чи не маю яких вістей з краю і тільки.

— Ти правду говориш, Педро, але може ти вже не кохаєш [...]

— Безпідставно підозріваєш мене, Маріє; я не думав, що так скоро страчу твоє довіря.

— Ні! ні! я вже вірю тобі. Не дивуйся, Педро — якби я не кохала, не підозрівалаб. Як сонечко висушує ранішну росу, так кохання сушить моє серце. Знаю, добре знаю, що кохання наше є часове, вибудеш рік і поїдеш в Америку, покинеш мене і забудеш.

— О, ні, Маріє, я ніколи не забуду тебе.

— Не забудеш? Ох, Педро! мусиш забути. Стрінеш білу дівчину, доньку свого народу, покохаєш її, одружишся і смішно тобі буде, а навіть бридко, що, будучи на Кубі, кохався з чорною, муринкою.

— Маріє! До чого ти се все говориш? Дратуєш себе і мене.

— Я правду говорю, Педро. Я розумію, що одружитись ми не можемо, бо не принято, аби білі брали за жінок чорних — отож і я не можу бути виїмком. Але кохатись можна, можна умлівати серцем чорній за білим, сохнути за ним — се не є заборонено.

— Успокійся, Маріє, ти сьогодня в дуже злім гуморі.

Марія пильно поглядiла Петрові в очи і заплакала.

— Не плач, Маріє, — успокоював її Петро, — я все кохатиму тебе. Ти вічно будеш жити в моїм серцю і памяти.

— Виджу, дорогий Педро, і відчуваю, що тепер кохаєш мене, але... Ах, тай по що про се говорити? Не гнівайся, Педро, на мене. Серце неспокійне і я говорю дурниці. Що пізнійше буде, не хочу знати, а покищо дорога до твого серця для мене ще відкрита.

Обійняла свого білого друга і забула за всьо.

Минали дні за днями швидко, вже й рік кінчився, став Петро готовитись до виїзду.

Сумна стала Марія. Ще пару днів і вона лишиться сама одна, покине її білий друг. Плакала, місця собі не могла найти. А Петро? І він страдав за себе і за Марію. Жаль йому було її, але щож мав робити? Мусів їхати.

Настав останній вечер перед виїздом. Зайшла Марія до Петра, вдивлялася в його сумне обличе, цілувала в останнє свою радість, свою утіху пращала.

— Не забувай, Педро, бідну чорну Марію, котра так вірно тебе кохає.

— Не забуду, — говорив Петро, — вічно будеш жити в моїм серці. Ми незадовго побачимось.

— Так, Педро, побачимось, тільки не тут, а на тім світі.

— Ні, Маріє, на сім світі побачимось.

Тяжко зітхнула Марія, нічого не відповіла, лишень міцнійше притулилась до Петра.

На другий день проводила Марія свого Петра до порту. Стиснула йому руку, задріжала, слова не годна була вимовити.

Почав корабель відходити, вийняла хустинку і нею свого друга пращала, щастя і долі йому бажала.

Зник корабель з очей, пішла Марія до дому, опустивши голову.

Вийшла на балькон, поглядiла: пусто, нема її любимого друга; заглянула в кімнату: тихо. Залялась гіркими сльозами.

Плакала Марія на румовищах своєї любови.

За два тижні приніс їй листонош лист. Глянула на адресу: від білого друга з Америки. Не забув свою Марію Педро, не забув.

— Ще побачимось, — пише. „Побачимось", — ох! як болючо і солодко ділає се слово на серце Марії.

Знов мрії і сумна надія панують над серцем і розумом бідної Марії — жертви всемогучої любови.

ЯК ТИ МЕНІ, ТАК Я ТОБІ — АБО ЄГИПЕТСЬКІ ПРОРОЦТВА.

По вулицях Каіра продають надзвичайні видання ґазет такого змісту:

„Єгипетська воздушна фльота зрівнала Лондон з поверхнею землі й винищила населення. Прикро, що аж до цього дійшло. Але годі вже було инакше. Англійський нарід сам хотів цього. За час перших століть єгипетського кольоніяльного володіння в Англії Англійці поводилися відносно розумно. Піддалися долі, сповняли дуже добре службу „кулі" й панщину, лише подеколи ремствували на тілесні кари — й на цьому кінчилося. Зрештою все було добре й єгипетська батьківщина тягнула добрі доходи з кольонії Англії. Але щойно недавно Англійці забунтували. Підбехтані своїми священиками й заграничними аґітаторами, зажадали „права самовизначення" і право відкликатися до магомеданського Союза Народів. Що за глупота й що за брутальність! Чи вони, як ще мали силу, признавали нам добровільно „право самовизначення" або чи позволили нам коли відкликатися до їх Союза Народів? Ані словечка про щось таке!

Англійці покликалися на закон. Що це таке? То ніщо. Є лише один закон на світі: Закон найсильнійшого. Давнійше давали нам то за примір білі, передусім Англійці, як були найсильнійшими, а ми найслабшими. Тепер ми держимося того закона, коли ми є найсильнійші. Ми, колірові народи, не терпимо в наших білих вань як, давнійші білі не терпіли цього в своїх кольоніях. Білі мусять тепер працювати на нас, так як колись ми мусіли на них працювати. Овочі їх праці ховаємо ми до кишені, як вони ховали до кишені овочі нашої праці. Кождий приходить на чергу. Тай то їх власна вина. Коли вони, білі, самі тоді не знищилися світовою війною і своїм світовим миром, і колиб з нами були обходилися трохи приличнійше й людянійше, то вони були би ще панами світа. Тепер ми є панами й останемо ними. Ми відзеркалюємося в зеркалах, які оставили нам наші колишні пани. В нашій кольонії Англії й инших кольоніях не стерпимо ніякого права самовизначення, ніякого відклику до Союза Народів, ніякого революційного руху ані ніщо иншого. І тому, що Англійці не держалися того, наша воздушна фльота вчера, 22. падолиста 2200-го року, мусіла зрівнати з землею столицю нашої кольонії Англії і винищити мешканців..."

Чи такі ворожби слід уважати лише фантазією, чи може й перестрогою? Чи не пробуджуються великі народи в Китаї, Мароко, Сирії, чи не можуть покладати надії на кращу будучину?

А що сказати про менші народи, які завдяки світовій війні і дипльоматичним штучкам не лише, що запанували над більшими народами й угнітають їх? Чи і такий великий український нарід не має права надіятися кращого майбутнього?

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИ[...]

ПЕРЕД ВИСТУПАМИ УКРАЇНСЬКОГО МІШАНОГО ХОРУ ДМИТРА КОТКА.

Пісня, це те, що скрашає життя народів. Мало того, бо часто буває, що пісня стає единим цілющим ліком для тих, що чують біль незагоєних ран своєї вітчини і так — Серби знайшли собі в ній єдину утіху, згадуючи Косове поле. Щось подібне є і з нашим народом, який, починаючи від доби „Слово о полку Ігоревім" і кінчаючи нашими днями, — все знаходив один тон надії, що навіть у найвищий час духового присмерку гріє остуджене людське серце і кличе його до обнови життя. Так власне сталося з рядом вигнанців лихоліття, які перебуваючи поза межами свого краю, не тільки що не стратили духової едности з ним, а відчули його голос, яким є українська пісня. І от, ця пісня, навіть на вигнанню, знайшла свій справжній вираз, а то тому, що сполучила в одне ціле гурт людей, які в найважчих моральних і матеріяльних умовинах спромоглися піднести її славу на належне їй місце. Сталося це головно тому, що така людина, як закинутий на еміґрацію молодий мущина Дмитро Котко з цілою душею віддався творенню такого хору. В даний момент праця Д. Котка скерована в напрямі створення великого мішаного хору і вже досягає свого кінця. В перших днях жовтня такий, збільшено мішаний хор виступає у Львові, що дасть можливість ширшому загалові переконатися в наслідках його праці. („Новий Час").

